

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра сольного співу та оперної підготовки

**ОБРАЗ ГРАФА РОБІНЗОНА В ОПЕРІ «ТАЄМНИЙ ШЛЮБ»
ДОМЕНІКО ЧІМАРОЗИ: ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ**

Магістерська робота

Харчука Бориса Олександровича

Науковий керівник –

В.О.Зінченко

кандидат мистецтвознавства

Текст містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів
мають посилання
на відповідне джерело



Харчук Б. О.

Харків – 2020

ЗМІСТ

| | |
|--|-----------|
| ВСТУП | 3 |
| РОЗДІЛ 1. ОПЕРНА ТВОРЧИСТЬ ДОМЕНІКО ЧІМАРОЗИ В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙ ОПЕРИ - БУФА | |
| 1.1. Жанр опери в творчості Доменіко Чімарози..... | 6 |
| 1.2. Риси композиторського стилю..... | 10 |
| 1.3. Історія написання та особливості структури опери «Таємний шлюб» Доменіко Чімарози | 11 |
| Висновки до Розділу 1..... | 14 |
| | |
| РОЗДІЛ 2. Драматургічні та виконавські особливості втілення образу Графа Робінзона в опері «Таємний шлюб» Доменіко Чімарози | |
| 2.1. Сценічне втілення та характеристика образу Графа | 16 |
| 2.2. Порівняльний аналіз образу Графа в режисерському прочитанні Андреа Баттістіні та Стефанії Хейз..... | 20 |
| Висновки до Розділу 2..... | 26 |
| | |
| РОЗДІЛ 3. Порівняльна характеристика опери Доменіко Чімарози «Таємний шлюб» у виконанні Харківської та Краснодарських оперних студій. | |
| 3.1. Постановка опери «Таємний шлюб» на сцені оперної студії Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського..... | 28 |
| 3.2. Опера «Таємний шлюб» в постановці оперної студії Краснодарського інституту культури | 32 |
| Висновки до Розділу 3..... | 37 |
| | |
| ВИСНОВКИ | 38 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ | 42 |

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Доменіко Чімароза (1749-1801) є яскравим представником неаполітанської оперної школи XVIII століття. Він був не тільки композитором, а й талановитим скрипалем, співаком, клавесиністом, капельмейстером і педагогом. Творчі успіхи Доменіко Чімарози були пов'язані не тільки з Італією, а й з Росією, де протягом трьох років він працював придворним капельмейстером і «вигадником музики» при імператорському дворі. Подальший творчий шлях композитора був пов'язаний з Віднем, де він обіймав посаду придворного капельмейстера.

«Чімароза є одним з найяскравіших представників оперного жанру буффа. У його творчості цей напрямок досяг вищої кульмінації свого розвитку передбачаючи нові риси реалістичної опери XIX століття. Його ім'я в історії італійської музики за значимістю зіставляються з такими відомими композиторами як Б. Галуппі, Н. Пиччини, Дж. Паизиелло ». [9, с.150].

Оперна спадщина Чімароза налічує понад 70 творів. За життя автора були виконані опери: «Примхи графа», «Уявна парижанка», «Уявна Армида», «Примхи любові», «Комічні коханці», «Жінки-суперниці», «Паризький художник», «Олександр в Індії», «Закохана балерина», «Китайський герой», «Постійна любов». «Цирцея», «Чужим добром не розживешся», «Два барона з Рокка Аццура», «Легковірний», «Несподівані одруження», «Обдурене марнославство, або Ринок в Мальмантіле», «Два уявних графа», «Ревнивий чоловік», «Імпресаріо в потребі», «Сварливий фанатик», «Діва Сонця», «Дві наречені», «Два барона», «Клеопатра», «Італійка в Лондоні», «Непередбачена серенада», «Таємний шлюб», «Сердечна бездіяльність», «Любов дає розсудливість», «Жіночі хитрощі», «Благородні вороги», «Артемісія», опера-серія «Горації і Куріації».

Вершиною оперної спадщини Чімарози стала його сорок дев'ять опера - «Таємний шлюб». Дана опера мала величезний успіх і була поставлена понад 100 разів. У журналі «Життя мистецтва», академік Б. В. Асаф'єв писав:

«Таємний шлюб Чімарози за багатством, свіжості і майстерності винаходів, по вокальній звучності і виразності - один з найяскравіших зразків італійської комічної опери XVIII століття» [9, с.122].

Незважаючи на те, що XXI століття диктує свої традиції і нововведення в жанрі опери, інтерес до особистості Доменіко Чімарози з його класичним баченням сценічного втілення «Таємного шлюбу» не зменшує зацікавленість глядачів до даного твору. Так, безліч сучасних режисерів у своїх сценічних версіях надають даному твору нових фарб з урахуванням композиторського задуму та ідеєю опери.

Об'єкт дослідження - оперна творчість Доменіко Чімарози.

Предмет дослідження - сценічне втілення образу Графа Робінзона в опері-буфа «Таємний шлюб».

Матеріал дослідження: образ Графа Робінзона з опери «Таємний шлюб» Доменіка Чімарози на прикладі чотирьох постановок: Андреа Батістіні, Стефанії Хейзі та спектаклів Харківської та Краснодарської оперних студій.

Мета роботи - виявити особливості сценічного втілення образу Графа Робінзона на основі порівняльного аналізу чотирьох режисерських версій.

Завдання дослідження:

1. Здійснити короткий огляд наукової літератури, присвячений оперної творчості Доменіко Чімарози.
2. Надати загальну характеристику оперної творчості Доменіко Чімарози.
3. Сформулювати основну проблематику, пов'язану з сценічної інтерпретацією образу Графа Робінзона на прикладі двох режисерських версій.
4. Здійснити комплексний аналіз обраної партії з точки зору композиційно-драматургічної структури, виконавських особливостей та сценічного втілення.

Методи дослідження: біографічний, історичний, аналітичний, виконавський, інтерпретаційний, порівняльний.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що вона являє собою перший досвід виявлення особливостей вокально-сценічного втілення образу Графа Робінзона на прикладі двох постановок опери. Даний образ розглянуто так само з позиції виконавської проблематики, інтерпретації та реалізації композиторського задуму.

Практична значимість - отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях, присвячених оперної творчості Доменіко Чімарози, в навчальних курсах пов'язаних з вивченням національної італійської вокальної школи, історії вокального виконавства, в навчальних курсах по музичній інтерпретації і на заняттях зі спеціальності, а також в музичній педагогіці та виконавській практиці.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі Вступу, трьох Розділів з підрозділами, Висновків, Списку використаної джерел, що налічує 64 найменування. Загальний об'єм роботи складає 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ОПЕРНА ТВОРЧИСТЬ ДОМЕНІКО ЧІМАРОЗИ В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙ ОПЕРИ-БУФА

1.1. Жанр опери в творчості Доменіко Чімарози

Творча постать Доменіко Чімарози в історії італійського мистецтва займає почесне місце поряд з видатними італійськими композиторами XVIII століття, авторами численних комічних опер: Джованні Баттіста Перголезі, Бальдассаре Галуппі та Джованні Паїзієлло. У музикознавчій літературі вивченню творчого шляху Доменіко Чімарози приділено мало уваги. Так, Т. Крунтяєва в своїй книзі «Італійська комічна опера XVIII століття» [33] докладно аналізує оперну спадщину Доменіко Чімарози, подає опис сюжетних ліній опер та аналізує найяскравіші твори композитора.

Автор Д. Шен в своїй книзі «Доменіко Чімароза і його опера «Таємний шлюб»» [61] наводить невеликий біографічний нарис про життя Маестро, а також більш поглиблений аналіз опери «Таємний шлюб» з описом образних портретів головних героїв.

В книзі «Історія опери: Західна Європа XVII-XVIII століття» [7] авторів І. Іванова, Г. Куколь і М. Черкашина викладено інформацію про трьохсотрічний період формування, стабілізації і поширення театрального і музично мистецтва. Акцентується увага на розвитку найбільших оперних школах: італійської, французької та німецької.

В авторефераті дисертації Є. Пермякова «Комічні опери Д. Чімарози 1780-90-х рр .: поетика жанру і стилістика» [52] подана інформація про характерні риси стилю композитора при написанні опер-буфа. Також розглядається співвідношення композиційних та драматургічних особливостей лібрето пов'язаних з персонажами і сюжетними лініями.

Додатковим джерелом інформації можуть послужити інтернет-ресурси, де можна ознайомитися з аудіо і відео матеріалом оперної творчості композитора.

З понад семидесяти опер Доменіко Чімарози більша частина з них написана в стилі опера-буф, є його твори і в стилі опера-серія.

Перший твір, з яким дебютував композитор на сцені театру dei Fiorentini в 1772 році, мав назву «Примхи графа». Неможна сказати, що постановка опери мала великий успіх, але вона і не була сильно розкритикована публікою. Завдяки величезній працьовитості Чімарози його опери рік за роком ставали більш досконалішими і полонили глядачів. Серед ранніх творів композитора дослідники називають опери: «Фальшива парижанка», «Презирство через любов», «Весілля на балу», «Шляхетна фраскатанка», всі ці опери були написані на текст Паскуале Мілілотті.

Опера «Фальшива парижанка» була написана в 1773 році. Вона сподобалася публіці яскравими вокальними номерами, в яких своєрідно втілювався народний мелос (пісенька дона Фламініо в ритмі неаполітанської тарантели під акомпанемент мандоліни і смичкових; пісня Пріціози в дусі Сициліано, арія Розалін на неаполітанському діалекті).

Цікаво, що опера «Італійка в Лондоні» - двухчастное інтермецоджозо для «п'яти голосів» - була написана в 1779 році для римського театру Valle. Даний твір привернув увагу публіки поєднанням лірики і буфонади. Автор лібрето залишився невідомий. З усіх дійових осіб повно представлені тільки два персонажа - Лівія і комедійний персонаж Полідора. Велика арія Лівії з другої частини опери, переходить в драматичний монолог, тим самим виходить за межі комедійного спектаклю. У ньому закладені моральні ідеї (прославляння кохання, вірності, шляхетності, це спроба більш поглиблено відобразити почуття героїні). Полідора яскраво представлена арією з першої частини, мелодія цієї арії нагадує скоромовку, зі стрибками і рельєфними мелодійними фразами - рідкісний випадок жіночої буфонної арії.

У період з 1780 по 1786 опери Доменіко Чімарози побачили театри Риму, Венеції і Неаполя. Серед них: «Вірна невірність» на текст Лоренці, «Паризький художник», «Джанніна і Бернадоні», «Кохана балерина» на текст Д. Паломбо, «Легковірний», «Імпресаріо в скруті».

Опера «Джаніна і Бернадоні» була написана в 1781 році для театру San Samuele в Венеції. Це чарівна драма-джокосо в двох актах на лібрето Філіппо Лівіньо. Після постановки в Венеції опера обійшла багато італійських та європейські сцени. Виконувалася навіть у Росії; відомо, що в 1795 році для її постановки в Петербурзі декорації писав П'єтро Гонзага.

Ця опера характерна від юнацьких творів тим, що риси персонажів нерідко наділені деякими рисами психологізму. Так в «Джанін і Бернадоні» вже проявляються нові відтінки індивідуального письма композитора. «Не дивлячись на типові образи персонажів: опікун, чоловік-ревнивець, доктор, капітан, всі вони наділені новими якостями за допомогою використання побутових жанрів в аріях героїв (марш, Сіціліана, менует, Фурлан, тарантела)» [33, с.132] .

Останній період творчості композитора настає після повернення з Росії, де він обіймав посаду придворного капельмейстера і «автора музики» при імператорському дворі.

Вищим досягненням в жанрі опери-буф вважається «Таємний шлюб». «Твір написано у Відні на прохання австрійського імператора Леопольда II». «Прем'єра опери відбулася 7 лютого 1792 в віденському Бург-театрі. Минулий з величезним успіхом опера йшла щодня, а в день прем'єри була поставлена два рази в підряд» [61, с.16-17].

Однією з яскравих опер зрілого періоду творчості є твір «Жіночі хитрощі» написана в 1794 році. також були написані опери «Благородні вороги», «Щасливий нерозсудливий», «Уявно обманутий». Проаналізувавши спадщина композитора в жанрі опери-буф, можна виділити такі основні аспекти:

- лібрето опер увібрало в себе типові для опери-буф сюжети і характеристики персонажів;
- стиль Чімарози полягає в синтезі різних прийомів і елементів, які народжують неповторну з'єднання комедійної і чуттєвої сторони;

- музична драматургія і композиція опери пов'язана з лібрето, однак вони мають і самостійними якостями; використання наскрізного розвитку, створюваного за допомогою інтонаційних зв'язків, мотивів та інших способів організації цілого, діапазон музично-мовних засобів, цілеспрямованість у розвитку партій персонажів, трактування текстів, арій і ансамблів. Ці кошти і прийоми спрямовані на створення більш складних образів, відзначених деякими рисами характерності та індивідуального різномаїття;

- всі образи і характеристики персонажів чітко вивірені, а композитор використовує в своїх аріях, дуетах та ансамблях різний музичний тематизм побутових жанрів (пісня, марш, Сіціліана, Фурлан, тарантела, полонез). Персонажі другого плану (конфідентки, гувернантки, тітоньки) для Доменіко Чімарози аж ніяк не другорядні. В їх аріях-сентенціях, що відрізняються тонкою деталізацією, спектр настроїв широкий: від галантно танцювальної, з деякою часткою кокетства, до справжньої лірики;

- співвідношення музики і поетичного тексту в аріях Доменіко Чімарози також позбавлено прямолінійності, що особливо яскраво проявляється в трактуванні комічного. З широкого спектру виражальних засобів, накопичених комічною оперою до кінця XVIII ст., Композитор вибирав ті, які відповідали його уявленню про елегантний витончений гумор [52, с 25].

Ясність мислення Доменіко Чімарози, безпосередня, природна веселість і легкість музики, блискуча комедійність і в наші дні доставляє художню насолоду і виконавцям, і слухачам.

1.2. Риси композиторського стилю Доменіко Чімарози

«Раннім творів композитора, наприклад опера «Фальшива парижанка», «Італійка в Лондоні» ще притаманна традиційність опери-буфа, але характерні риси стилю починають проявлятися в прагненні до індивідуалізації трактування образів, звільнення від «зовнішньої мішури» музичної мови опер-серія в ліричних партіях, в увертюрах при збереженні тричастинної форми, з'являється нова мелодика» [33, с.129].

Кілька років відділяє опера «Італійка в Лондоні» від опери «Джанін і Бернардоні», але відмінності між ними колосальний. Вдале лібрето дало великий простір музиці - вона стала малювати дію, відтіняти сюжетні повороти, глибше розкривати характери. Вільно об'єднуючи пісенність, рецитацію та віртуозність, композитор створює гнучку, багату відтінками мелодію, яка легко відображає деталі тексту.

Однією з яскравих опер зрілого періоду творчості є твір «Жіночі хитрощі» написаний в 1794 році. У цей період також були написані опери «Благородні вороги», «Щасливий нерозсудливий», «Уявно обманутий».

У зрілих творах Доменіко Чімарози ансамблеві номери (тріо, квартети, фінали) стали важливим елементом драматургії опери. Завдяки цьому портрети героїв ще більше розкривалися і індивідуалізувалися в «групових портретах». Чіткість і влучність характеристик, дієвість та першочерговість ансамблів в операх-буфа передбачають нові риси реалістичної опери XIX століття. У цей період характерними рисами композиторського письма Чімарози є використання в музиці прийом *parlando* (Говіркою), стрімкі нанизування голосів в ансамблях, використання буффон-зворотів (вигуки, стрибки, раптові *pianissimo*, напружені *crescendo*). Оркестрові вступи до опер найчастіше написані у вільній формі сонатного *Allegro* (але в ранніх операх зустрічається і трьохчастинна форма).

Найбагатший мелос Доменіко Чімарози з його пульсуючим ритмом породжує відчуття світла, нестримної радості. Ліричні сюжети композитора звучать соковито, вони захоплюють пристрасною силою і в той же час

гнучкою пластикою, великим диханням. Мелодійна щедрість композитора різноманітність мелодій на сторінках партитур, оригінальних і почерпнутих з народних пісень.

1.3. Історія створення і особливості структури опери «Таємний шлюб» Доменіко Чімарози

Повернення з Росії в Неаполь в творчому доробку композитора пов'язано з написанням опери «Таємний шлюб». Нечуваний успіх був вершиною слави Доменіко Чімарози. «Таємний шлюб» був поставлений понад сто разів. Вистава обійшла з величезним успіхом всі театри Італії, а згодом була поставлена в Петербурзі. У ХХ столітті опера мала також величезний успіх і була представлена публіці в 1920 році в Петрограді, в 1925 році в Тифлісі і в Москві.

«Таємний шлюб» - це опера-буфа на дві дії на лібрето Джованні Бертаті засноване на англійській однойменній комедії авторів Джорджа Колмана Старшого і Девіда Гаррика, а також використана комедія Марії-Жанни Ріккобоно «Софі або прихована весілля». Бертаті вніс свої зміни в сюжет даної опери, змінивши місце дії з Лондона на Болонью, спростив і скоротив сюжет, виключив одного персонажа (батька благородного залицяльника)» [50].

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Джеронімо - заможній купець

Лізетта - старша дочка Джеронімо

Кароліна - молодша дочка Джеронімо

Фідальма - сестра Джеронімо, заможня вдова

Паоліно - бухгалтер Джеронімо

Граф Робінзон – англійський аристократ

Джеронімо у опері представлений незадоволеним старим, чіплятися до домочадцям, його уривчасте бурчання переходить в пафос тріумфуючого

батька влаштував для дочки вигідний шлюб арія № 3 «Ідіть всі сюди, все слухайте, мовчіть» (*Andante maestoso*).

Граф втілений в музиці з м'яким гумором і тонкою спостережливістю, властивого для стилю Доменіко Чімарози. Це збіднілий граф, що готовий із радістю одружитися на купецької дочки. У першій дії портрет графа демонструє каватина № 6 «Прошу вас без церемоній» (*Andantino con moto*). Дана партія віртуозна і вимагає від виконавця блискучого майстерності.

Кароліна показана милою дівчиною з нескладним, але тонко окресленим характером. «Центральна арія з першої дії багата різноманітністю характерних інтонацій, ряд декламаційних штрихів і коротких поспівок, надають словами Кароліни правдивий, щирий характер. Арія написана в розмірі 6/8, що характерно для італійських народних пісень» [61, с.35].

Велике місце в опері займають ансамблі. Вони виконують не тільки функцію драматургічних «вузлів», в яких концентруються всі інтриги, але і є засобом вираження групових характеристик героїв (квартет № 7, «В серці холод і тривога»).

Фінали опери-буфа зазвичай виникали з прагнення підсумувати дію. У цьому фіналі наскрізної будови композитор не просто підводить риску в розвитку сюжету, а демонструє подальший хід подій і відкрите зіткнення інтересів дійових осіб, оголюючи характер їх взаємовідносин.

Перша частина фіналу малює мирну сімейну сцену. Поступово вся сцена перетворюється в сварку між Паоліно, Лізеттою Кароліною, Фідальмо і графом Робінзоном, але поява Джеронімо охолоджує перепалку інших персонажів. Шляхом розрахованого динамічного наростання Доменіко Чімароза будує вражаючу музичну споруду.

До кращим комедійним номерами II акта належить дует двох басів Джеронімо і графа Робінзона «Та я Вас не живого...» (№ 9, *Allegretto*). Цей номер є справжнім шедевром комізму.

«З іншого боку показаний образ Кароліни в цій частині, коли сім'я повідомляє їй про рішення відправити її в монастир. Ліричної арії передую драматичний речитатив-монолог.

До кращих ліричних сторінок опери відноситься арія Паоліно «Перш ніж блисне денниця» (№ 3, *Andante sostenuto*). Вона вважалася однією з найпрекрасніших арій для тенора в репертуарі класичних італійських арій.

«Фінал II акта знаменує кульмінацію опери і розв'язку всього сюжету. Молоде подружжя готуються до втечі. Стрімкий розвиток призводить до розв'язки, яка закінчується секстетом, блискучим вокально-сценічним ансамблем» [33, с.146].

«Таємний шлюб» - це побутові замальовки італійського життя XVIII століття. Необхідно відзначити, що лібрето даного твору належить до кращих оперних лібрето, в ньому комічно збігаються обставини і всілякі непорозуміння тонко сплітаються з любовною інтригою. Опера дивно струнка і компактна за формою. Насичена напруженою драматичною дією, що протікає в різних ансамблях, що чергуються з сольними номерами, речитативами і спрямованих до драматургічно розгорнутим фіналів, темпераментним і повним несподіванки. Музика опери вражає своєю свіжістю і сонячністю, переважаючою мажорністю.

Академік Б. В. Асаф'єв так відгукувався про творчість композитора: «Стиль музики Чімарози - полум'яний, вогненний і життєрадісний ... Легкість листи, гнучкість музичного вираження в поєднанні з щирістю і безпосередністю почуття і теплотою мелодики привертали загальну увагу любителів музики до створенням Чімарози» [3, с.235].

Висновки до розділу I

Доменіко Чімароза - талановитий композитор, педагог, виконавець і музикант. Все його життя було присвячене великому мистецтву, а жанр опери увінчав його ім'я в історії італійської композиторської школи. Кожна з 70 опер Доменіко Чімарози була новою сходинкою в розвитку композиторського письма та надбання індивідуальних, характерних рис. Незважаючи на досить коротке життя, творчий шлях Доменіко Чімарози можна поділити на три періоди: ранній (1772-1780), зрілий (1780-1786), останній (1787 – 1801).

Раннім творам композитора властива традиційність опери-буфа, але характерні риси стилю починають проявлятися в прагненні до індивідуалізованого трактування образів, звільнення від «зовнішньої мішури» музичної мови опер-серія в ліричних партіях.

В операх зрілий періоду композитор, на відміну від своїх юнацьких творів, риси персонажів наділені деякими рисами психологізму, проявляються нові відтінки індивідуального письма композитора. Типові образи персонажів наділяються новими якостями за допомогою використання побутових жанрів в аріях героїв.

В останні роки творчості було написано «Таємний шлюб», яка вважається найвищим досягненням в жанрі опери-буфа.

Всі сюжетні клише опери-буфа, закладені до Доменіко Чімарози і те, що сам композитор удосконалив і підсумував лягло в основу і розвиток опер В. Моцарта, а безпосередньо «Весілля Фігаро». Це підняло жанр на нову висоту лірико-психологічного трактування і неперевершеною музичною майстерністю.

Композитор був справжнім неаполітанцем. Він наділений справжнім темпераментом і іскрометним комедійним талантом, і хоча його перу належить також півтора десятка серйозних опер, увічнив він себе саме в комедійному жанрі. Його опери-буфа знаходяться на наступному ступені розвитку цього жанру.

В опері «Таємний шлюб» сконцентровані накопичення цим жанром протягом багатьох років досягнення в області форми, динаміки, сценічної дії, розкриття характерів, цілеспрямованого використання виразних засобів. Дивує поєднання гумору, буфонади, сатири з задушевною лірикою. Ця опера є зразком простоти в оформленні. За формою вона поєднує в собі вільну сонатну форму з рисами рондальності. Кожна характеристика персонажа чітко окреслена композитором.

В опері «Таємний шлюб» ансамблі виконують функцію драматургічних «вузлів», в яких концентруються всі інтриги, а також є засобом вираження групових характеристик героїв.

РОЗДІЛ 2.
ДРАМАТУРГІЧНІ ТА ВИКОНАВСЬКІ ОСОБЛИВОСТІ
ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ ГРАФА В ОПЕРІ «ТАЄМНИЙ ШЛЮБ»
ДОМЕНІКО ЧІМАРОЗИ

2.1. Сценічне втілення та характеристика образу Графа Робінзона

Граф Робінзон є одним з головних дійових осіб опери «Таємний шлюб».. Він англійський мілорд, який за придане у сто тисяч ескудо готовий одружитися на старшій дочці купця Джеронімо - Лізетті. Партія графа написана для баса.

Граф Робінзона подано такими яскравими номерами як:

1. Каватина № 6 «Прошу вас без церемоній» (Andantino con moto).
2. Квартет № 7 «В серці холод і тривога» (Largo).
3. Фінал першого акту № 8 :
 - Дует (Граф, Кароліна) «Чи вільне серце Ваше» (Allegro maestoso)
 - Квартет (Граф, Кароліна, Лізетта, Фідальма) «Трубить, як є охота» (Piu Allegro)
 - Секстет (всі)
4. Дует № 9 (Джеронімо, граф Робінзон) «Та я Вас не живого...» (Allegretto)
5. Дует № 11 (граф Робінзон, Лізетта) «Я божевільний і лунатик» (Andantono con moto)
6. Квінтет № 13 «Монастир тебе чекає» (Allegro giusto)
7. Дует №15 (Лізетта, граф Робінзон) «Ці страждання Кароліни» (Allegro)
8. Фінал третього акту № 16 «Граф перед вами» (Largo)

Доменіко Чімароза втілює образ графа Робінзона в стилі гострої буфонади з відтінками гротеску. Граф Робінзон - нікчемний, порожній базіка, він, по суті, являє собою фігуру декласовану і дуже комічну. Його появи в

опері передує невелика оркестровий вступ, нарочито піднесений ритмічно карбоване ригурнель в звучності скрипок і кларнетів. Каватина графа № 6 «Прошу вас без церемоній» знаменує перший виступ графа, за зовнішнім лоском і манерами криється нікчемність його особистості. «Кумедний подальший розвиток цієї сцени, коли граф бажаючи здатися виключно люб'язним і вишуканим перед сім'єю купця, вибивається з сил і буквально задихається, і, розсипаючись компліментами. Після жвавого речитативного епізоду граф дізнається, що сподобалася йому, Кароліна - зовсім не його наречена, а в дружини йому призначена Лізетта. Партія графа віртуозна і вимагає від виконавця блискучого майстерності» [33, с.143].

«Інтрига в опері розкручується за принципом поступового нашарування різних складнощів, що дозволяє композитору поперемінно вводити нових учасників подій, використовуючи для цього то сольні, то ансамблеві характеристики. При цьому відповідно до традиції основою у всіх випадках ставати ситуація, самоцінна в своїй ігровій суті. Так, урочистий вихід графа, який бажав здивувати простих людей вишуканістю манер, супроводжується типовими оборотами, які в опері-серія відносяться до персонажів героїчного плану. Однак на оточення графа штучне красномовство не справило враження» [31, с.97].

Після цього починається сцена квартету «Трубить, як є охота». Граф Робінзон, Фідальма, Кароліна і Лізетта виконують номер, в якому вони висловлюють повну однакостайність лише в одному: події розвиваються зовсім ті так, як вони планували, і що станеться далі, ніхто не знає. Дуже виразно демонструє Доменіко Чімароза образ графа Робінзона і в дуеті його з Паоліною. Інтонанції графа, закоханого в Кароліну, як і раніше комічно-вперті і обмежені. Сцена графа Робінзона з Кароліною завершується визнанням Робінзона в палких почуттях до неї, що викликає страх у молодій дівчині.

Прекрасний фінал I дії починається з розмови Джеронімо і Лізетти. Звичайна розмова переростає в скандал. Поява графа погіршує становище справ. Робінзон буквально переслідує Кароліну, ходить за нею по п'ятах і

набридає безперервними освідченнями в коханні. Цей епізод дуже жвавий. Лізетта стає свідком цього палкого визнання. Перепалка сестер ще більше розохотила графа і він цинічно повторює фразу «Кричіть якщо хочете». Поява господаря будинку трохи охолоджує ситуацію, але жінки розповідають всю ситуацію. Виступ графа в цей момент починається урочисто, але дуже швидко збивається на скоромовку [61, с.37-38].

II дія опери починається дуєтом Графа Робінзона і Джеронімо «Та я Вас не живого...». Цей номер – один із кращий комічний дуєт, що написаний Доменіком Чімарозою. У цьому уривку позначилися у всій повноті і величезне почуття гумору і справжній буфонний темперамент Чімарози, а також гострота його спостережливості і першокласна майстерність композитора. Граф Робінзон – легковажний і не дотримується свого слова. Він одержим ідеєю одружитися тільки на Кароліні. Бесіда двох диваків передана композитором в самих комічно-правдивих, реалістично-дотепних і музично-винахідливих інтонаціях. Речитативний діалог розгортається на плавно ллється музиці. Як часто буває між сперечаються, відповідь графа в точності повторює інтонації майбутнього тестя, що страшно дратує Джеронімо.

Після спільної фрази (каденція в терцію) сперечальники переходять до нового епізоду (в тональності Ре мажор, розмір 12/8). Темп жвавий, суперечка переходить в перепалку. Цей епізод насичений коротким репліками, якими перекидаються противники. Граф Робінзон в перепочинок між паузами встигає вихоплювати ініціативу і поспішно вносить свої корективи. Фрази Графа Робінзона летять як скоромовка у відповідь на всі висловлювання Джеронімо [61, с.40].

Доменіко Чімароза «намалював» цю сцену, буквально взяту з життя, природніми, правдивими інтонаціями. Подальше розгортання дії і розкриття образу Графа Робінзона з'являється в епізодичному дуєті Графа з Лізеттою.

Кульмінація другої дії опери призводить до розв'язки усієї дії. Несподівана поява Графа Робінзона в сцені викриття молодих передана з

великою майстерністю і викликає комедійний ефект (Графа виходить зі своєї кімнати, а не від Кароліни).

Фінал (Allegro) - блискучий заключний номер, вокальний ансамбль "Ні, не тремтіння, рідна", що вимагає від співаків великий віртуозності. В цьому розділі образ графа Робінзона набуває рис розсудливого і розумного мілорда - він не поводить нерозумно і вперто. Він просить Джеронімо благословити молодих, а сам одружитися на Лізетті, звичайно не безкоштовно, а за повне придане.

Образ графа Робінзона протягом всієї опери зберігає комічність і безглуздість. Граф Робінзон - англійський аристократ, егоїстичний, марнотратний, дурний і смішний. У своїх манерах, висловлюваннях граф Робінзон не відрізняється розумом. Навіть закохуючись в Кароліну, він не упускає можливості збагатитись. Він жадібний, дріб'язковий і боязкий.

На мій погляд, граф Робінзон є фігурою стандартної і правдивою. Він є «сукупністю» людських пороків, тип особистості узятий з побутового життя, титулована особа, яка все одно прогуляє своє багатство. Його вчинки і слова несуть в собі брехню. Він боязкий і може лише прикриватися своїм титулом. Виявляє свій характер вступаючи в суперечку при цьому не знаходячи потрібних слів наслідує співрозмовнику або отримує задоволення відчуваючи свою перевагу в епізодах сварки інших персонажів. Жадібність і скупість є одними з ключових його характеристик. Невпевнений в собі людина, метушливий, нав'язливий і нерозторопний, докучливий і навіть незграбний. Людність і розсудливість графа проявляється лише в кінці опери, але і в цьому його справжня сутність проявила себе спрагою грошей.

2.2. Порівняльний аналіз образу графа Робінзона в режисерському прочитанні Андреа Баттістіні Стефанії Хейз.

«Таємний шлюб» Чімарози одна з тих опер, яка з величезним задоволенням ставитися в багатьох світових театрах. Її успіх і любов публіки підтверджуються масою позитивних відгуків у критиків і бажанням режисерів привносити нові фарби в давно полюбилися образи персонажів.

В історії музики є одна з дуже важливих постановка опери «Таємний шлюб», яка відбулася в 1955 році і була приурочена до відкриття театру «Пікколо Скала» в Мілані (диригент Н. Санцоньо, режисер Д. Стрелер). Нажаль, ознайомитися з режисурою і майстерністю виконання даного спектаклю неможливо, так як відсутні відео і аудіозаписи.

«Свіжоспечена» і вже гучна прем'єра опери «Таємний шлюб» пройшла в Молдові, в Національному театрі опери і балету імені Марії Бієшу. Другий прем'єрний спектакль відбувся 28 січня 2018 року. Диригент Андрій Юркевич, сценографія Юрія Матей, режисер Андреа Баттістіні (Італія) [45].

На сцені величезна картина в гарній рамі, декорації сценографа Юрія Матей. Дія спектаклю розгортається в умовному просторі, в «скриньці», збудованої на театральній сцені, обрамлена з чотирьох сторін широким багетом. Кімната в будинку Джеронімо, мебльована інкрустованою меблями - три дивана і дві банкетки білого дерева з позолотою, оббиті дорогоцінної парчею. По центру кольорова від підлоги до стелі яскрава вітражна двері, що виходить на терасу, за кованими ґратами пишна зелень саду. По обидва боки і зверху кімнати оксамитові драпірування з блискучою окантовкою, праворуч і ліворуч в кутах ошатні букети червоних троянд в підлогових вазах, поруч з ними двері в інші кімнати. Вінчає парадну розкіш величезна в чотири яруси кришталева венеціанська люстра, що заливає яскравим світлом вітальню кімнати. Надмірно пишне оздоблення домашнього інтер'єру демонструє багатство господаря.

Дія розгорталася швидко і легко. Комедійна інтрига, заплутана в «клубок», розмотувати, а глядацький інтерес підтримувався ретельно

охороняється таємницею. Забавні ситуації, каскади смішних моментів, веселі діалоги, яскраві дуети і ансамблі змінювали один одного з калейдоскопічною частотою, постійно змушуючи глядачів охати, мимоволі здригатися в ризикованих положеннях і сміятися.

Роль матримоніальному авантюриста, який бажає отримати фінансову вигоду, збіднілого аристократа Робінзона, претендента на руку і придане Лізетта, чудово виконав Юрія Маймеску. Актор, граючи точно, з почуттям смаку і міри, правильно передав шляхетність героя, красиво і виразно звучав. Граф в його виконанні, при заданій отрицательності ролі, музично гарний і виразний, детально змальований, об'ємний і смішний. Царське вміння аристократа бути самим собою, фарбує його більше, ніж просто краса. Композитору Робінзон безумовно симпатичний цим благородством, і саме йому в фіналі Чимароза доручає «тему примирення» - «вручає оливкову гілку», символ встановлення миру [45].

Андреа Баттістіні поставив собі за головне завдання у цій постановці навчити розкривати молодий склад вокалістів свої акторські дані, так як сам є в першу чергу драматичним режисером. «Таємний шлюб» в сучасному прочитанні був відчутий і відтворений співаками гідно. Хотілося б відзначити чіткість виконання поставлених завдань Андреа Баттістіні.

Опера XVIII століття «Таємний шлюб», безумовний шедевр, привернув увагу режисера. Чи не нав'язуючи симпатій, він пропонує глядачеві своє трактування і можливість самому визначити, що ж саме йому сподобалося. Подивившись спектакль, можна з упевненістю сказати, що це «тонкий інтелектуальний гумор, витонченість і манірна грація XVIII ст.», Реалістичність в музиці і тексті, особлива природа комізму. Режисер, слідуючи «лінії інтуїції і почуття, підказаної музичною драматургією» Чимарози, поступово вводить глядача в ситуацію, по трохи відкриваючи сюжетний та основу дії. І далі, обережно, злегка торкаючись, забарвлює інтригу морально-етичним відтінком, коли головні герої, домагаючись своєї мети, вводять всіх в оману, приховуючи правду, обманюючи. І робить це

делікатно, не заперечуючи «морального впливу мистецтва, безумовно закладене в кожному справжньому творі, але заперечує навмисне моралізаторство, яке вбиває всі сліди мистецтва».

Комізмом ситуацій і веселим гумором режисер пояснює важливе для кожної людини право, право любити і вибирати супутника життя за власним бажанням.

Режисура Баттістіні камерна, стильна, а драматургічний язык не вражає безтурботної веселістю, але гарантує радість очікування щасливого кінця і впевненості в ньому. Режисер, що не з'являючись на сцені, проте, й досі відчувається на протязі всього спектаклю, в мізансценах, в задумі декоратора, в співі й мови акторів, в освітленні. Він передає ідею п'єси через акторів і театральні виражальні засоби, проявляючи високий професіоналізм [45].

Партію графа Робінзона виконав Юрій Маймеску. Сам соліст відгукується про свою роль так: «Сьогодні вперше на сцені нашого театру опера Доменіко Чімарози. Моя роль графа Робінзона написана для тих, хто може виконати не тільки партії баритона, але і бас-баритон або бас-буф, комічного баса. За сюжетом опера дозволяє голосу бас-баритон розвивати партію, важливу для мене. Пан Андрій Юркевич відразу визначив і сказав: «Ця партія для Вас, де ви можете показати все, що під силу для голосу бас-баритон, можна зробити щось гарне для публіки і зробити це на вищому рівні».

«Таємний шлюб» - це найстаріша класика, і в ній Чімароза приділив увагу всім солістам, які можуть розвивати багато тем, і по голосу кожному багато дано, щоб виконати свою арію у всій красі. В опері красиві ансамблі, які виконуються різними голосами. Тобто можна почути всі голоси і дуже небезпечно, щоб один з голосів звучав сильніше, ніж потрібно. Ми повинні зберігати гармонію звучання в ансамблі і співати так, щоб в результаті вийшло красиво. Думаю, що партія графа Робінзона мені піде на користь, вона як вокаліз для співака, зігріває душу і її можна використовувати у

вправах для розспівування голоса перед спектаклем. Коли починається другий акт, ми виконуємо дует, де співають два баса, тобто я вважаюся бас-баритон. Цей дует можна показати для публіки окремим номером, зазначу, що такого немає в інших виставах. Зараз ми з моїм колегою Олексієм Ботнарчук будемо виконувати цей дует двох басів - номер дуже комічний, але і підступний одночасно, і по дикції і по виконанню, коли стикаються два баса в голосі - це звучить красиво, виразно й ефектно. Над дуетом ми музично працювали з Андрієм Юркевичем, а Андреа Баттістіні поставив нам режисуру, щоб ми не дуже відокремилися від музики, були завжди разом, сплетені.

Повною протилежністю цього спектаклю є сучасна постановка режисерки Стефанії Хейз. Прем'єра відбулася 28 січня 2018 року на сцені університету Карнегі Меллон, диригент Брайан Гарман.

Незважаючи на свій молодий вік і не настільки тривалу режисерську кар'єру Стефанії Хейз встигла попрацювати над такими відомими операми як: «Богема», «Ріголетто», «Севільський цирульник», «Манон» і багато інших. У найближчі пару років її робочий графік завантажений постановками таких опер як: «Євгеній Онегін», «Травіата», «Тоска» [64].

Думка створити щось незвичайне, яскраве і незабутнє керувала режисером при створенні даного спектаклю. «Таємний шлюб» Доменіко Чімарози набуває в цьому амплуа зовсім інше звучання і зовнішній вигляд. Класика позаду, попереду яскраві, соковиті костюми і декорації. Зухвало яскравий антураж на сцені спочатку може викликати обурення, але як тільки звучить оркестр і починається дія все оживає на стільки швидко, що ви не встигаєте отямитися як перед вами вже розгортається дія.

Перше, що бачить глядач це сад з басейном неподалік від будинку. Кароліна і Паоліно купаються в басейні. Чи не стандартність і креативність цього спектаклю викликає безліч питань, але для режисера це візитна картка. Джеронімо, господар будинку, зовсім не занудний, буркотливий дідуган - він

роз'їжджає по сцені на гольф-машині, але з появою графа Робінзона кожен рух, його поклони стають химерні та потворні.

Образ графа Робінзона в прочитанні режисера більше нагадує не титулованого пана, а сучасного смаку вдягається людини. Ланцюг на брюках, шкіряна куртка і ні до чого надітий червоний галстук. Його образ повна протилежність герою опери Доменіко Чімарози. Партію виконав молодий співак Іван Плазачіч. Образ графа не дурний і не хвалькуватий, він не намагається справити враження своїми манерами та вже відчуває себе як вдома. Граф Робінзон з'являється на сцені з гордо піднятою головою, веде себе зухвало і по-хамськи з Фідальною і Лізеттою. Він відверто заграє з Кароліною. Головною фігурою на сцені в цьому епізоді став граф і все «танцюють» навколо нього.

Сцена, в якій граф Робінзон розуміє, що йому в дружини готові віддати не Кароліну, а Лізетту кумедна до «неподобства». Розгубленість графа Робінзона читається по його розгубленому виразу обличчя. При вигляді майбутньої дружини він відстрибує в сторону і цурається її, коли сама Лізетта і всі навколо, вказують на наречену графа.

Виконавець графа Іван Плазачіч відмінно впорався зі своєю роллю, чий вокальні дані і емоційний «посил» не залишать байдужими глядача. Його акторська гра демонструє велику віддачу та дуже ґрунтовну роботу над образом. Не дивлячись на чіткість виконання мізансцен зазначених режисером, деякі рухи все ж були скуті і не природні.

Лізетти представлена нерозумною і примітивною особою, позбавленою смаку як ззовні, так внутрішньо. Її наряд відштовхує, а манери викликають огиду у графа Робінзона, він намагається триматися від неї подалі і не підпускати до себе.

Сцена дуету двох басів режисером була вирішена не просто вокальним поєдинком, а відвертою бійкою із ключками для гольфу.

Іронія і сатира, які закладені в основу опери-буфа самим Доменіко Чімарози, також стали наскрізним «лейтмотивом» режисерського рішення.

Образи дійових осіб опери насичені не тільки внутрішніми характеристиками, вони підкреслені костюмами, гримом і пластикою. Все це демонструє внутрішній світ людини і його вади.

Декорації протягом всієї опери не змінюються. Яскравими плямами «Таємного шлюбу» залишаються костюми і самі персонажі. Кожен з них приковує увагу не тільки своїми вокальними даними, але і пластикою. Артистичність, м'якість, плавність рухів, неквапливість. Молодий склад виконавців порадував вокальною майстерністю і акторською грою.

Даний спектакль є повністю іншим поглядом на традиційність опери-буфа в класичному варіанті її виконання. На мою думку, даний варіант режисерського прочитання опери «Таємний шлюб» є дуже цікавою версією прочитання популярної італійської комічної опери. Нові режисерські рішення і завдання, що поставлені режисером перед виконавцями, надають творам такого жанру ще більшої інтриги, комізму і гротеску.

«Таємний шлюб» став квінтесенцією «чистої» буфа в музичному театрі останній третині XVIII століття. Чи не вибаглива, майстерно закручена інтрига, впізнаваність ситуацій і персонажів, різноманітність ансамблів та їхнього трактування як драматичних вузлів дії, барвистість тематизму, прагнення темпо-ритму подій і музичного руху, ставка на вокальні дані і акторську гру за економне, але завжди точне використання симфонічного оркестру, сонатная форма увертюри, двохактний композиція - всі ці якості «Таємного шлюбу» уособлюють весь історичний досвід італійської комічної опери [31, с.98].

«Інтрига в опері розкручується за принципом поступового нашарування різних складнощів, що дозволяє композитору поперемінно вводити нових учасників подій, використовуючи для цього то сольні, то ансамблеві характеристики» [31, с.98].

Висновки до розділу 2.

Отже, опера «Таємний шлюб» складається з III актів, в яких 16 номерів, що розділяються речитативами. Образ графа Робінзона представлений в шести номерах (№№ 6,7, 9,11,13,15) та двох фінальних сценах першого та третього актів (№№ 8, 16). Із восьми номерів: один - це сольний виступ графа Робінзона (Каватина № 6), решта - ансамблеві номери (дуети, квартети, квінтет, секстет).

При аналізі партії графа Робінзона з точки зору структури і драматургічної побудови опери можна зробити висновок, що Доменіко Чімароза підходив до вибору персонажів відповідально, а їх образи поєднували в собі не тільки характерні риси комічних персонажів, а й наділяв їх індивідуальним прочитанням. Композитор вибирає для кожної дійової особи опери свого роду лейтмотиви, що ще більше збагачує характеристику персонажів і їх образну складову. Слід відзначити, що Доменіко Чімароза незвично трактує негативні персонажі - дійові особи претендентів та опікунів. Вихідні арії претендентів завдяки реакції інших дійових осіб переростають в розгорнуті сцени. Претенденти в лібрето Доменіко Чімарози рельєфні і «об'ємні». В опері «Таємний шлюб» «тема примирення» доручена композитором саме претенденту, графу Робінзону.

Ми співставили дві режисерські постановки опери «Таємний шлюб» : перша – в 2018 році в Молдові, італійським режисером Андреа Баттістіні, друга - сучасна постановка також 2018 року на сцені університету Карнегі Меллон, режисер Стефанія Хейз.

Порівнявши дві режисерські версії ми підсумовуємо наступне.

Опера «Таємний шлюб» в режисерській постановці Баттістіні відрізняється камерністю, стильністю – це відчувається протягом всього спектаклю (в співі акторів, в мізансценах, в задумі декоратора, в освітленні тощо). Драматургічна «мова» сценічного втілення оперного шедедру не характерна безтурботна веселість, але гарантує радість очікування щасливого кінця і впевненості в ньому. В даній режисерській версії гранично прості

декорації (4 стільця і ширма, замість оркестру квартет) аутентичної постановки не залучаються. Головним завданням поставленої перед новим молодим складом вокалістів є артистичність і природність дій. Дія розгорталася швидко і легко.

Виконавець партії графа Робінзона Юрій Маймеску, грав точно, з почуттям смаку і міри, вірно передав шляхетність героя, красиво і виразно звучав. Граф в його виконанні, при заданій негативності ролі, музично гарний і виразний, детально змальований і смішний [45]. Режисер, слідуючи музичній драматургії Доменіко Чімарози, із веселим гумором розкриває важливе для кожної людини право, любити і вибрати супутника життя за власним бажанням .

Розглянута нами інша режисерська версія опери «Таємний шлюб» здійснена на сцені університету Карнегі Меллон режисеркою Стефанією Хейз. Дана постановка перевертає звичне бачення даної оперного спектаклю «з ніг на голову». Зухвало яскравий антураж на сцені, костюми героїв їх грим і поведінку все це викликає подив після вивчення деталей того, що відбувається. Перше, що бачить глядач це сад з басейном неподалік від будинку, а Кароліна і Паоліно купаються в басейні. Нестандартність і креативність цього спектаклю викликає безліч питань, але є візитівкою режисера. Роль графа виконав Іван Плазачич, який відмінно впорався з цією роллю. Вокальні здібності і емоційний посыл соліста не залишили байдужими глядачів. Його акторська гра вимагає ще більшої віддачі і роботи. Не дивлячись на чіткість виконання мізансцен зазначених режисером, деякі рухи все ж були скуті і не природні. Не зважаючи на зовнішній вигляд графа Робінзона, його образ гордий і невідступний, він є центром розвитку дії.

Вся опера від початку і до самого кінця прошита наскрізь іронією і сатирою, закладеною в основу опери самим композитором, а режисерські рішення ще більше акцентують суперечливість і безглуздість ситуацій. Молодий склад виконавців продемонстрував високий рівень володіння вокальною майстерністю і акторською грою.

РОЗДІЛ 3.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОПЕРИ ДОМЕНІКО ЧІМАРОЗИ «ТАЄМНИЙ ШЛЮБ» У ВИКОНАННІ ХАРКІВСЬКОЇ ТА КРАСНОДАРСЬКИХ ОПЕРНИХ СТУДІЙ.

3.1 Постановка опери «Таємний шлюб» на сцені оперної студії Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського.

Доменіко Чімарозо увібрав в свою творчість найкращі традиції представників своєї епохи, а також був представником неаполітанської школи, він писав у зручній манері для артистів. Саме тому його найуспішнішу оперу «Таємний шлюб» можуть співати не тільки маститі артисти, але й ті виконавці, що лише починають свій шлях до майстерності у оперному співі.

Так, 26 грудня 2000 року на сцені Харківської оперної студії, лунає опера Доменіко Чімарози «Таємний Шлюб». Диригентом-постановник цієї опери був Народний артист Анатолій Васильович Калабухін, диригент – Віктор Миколайович Плужніков. Вистава була дипломною роботою молодого режисера Олексія Коломійцева і виконана під керівництвом надзвичайного режисера Ірини Анатолівни Ривіної.

ДІЙОВІ ОСОБИ ТА ВИКОНАВЦІ :

Граф Робінзон-Петро Морозов
Джеронімо – Костянтин Улибін,
Кароліна – Ольга Єрмакова,
Лізетта – Ольга Сергійова
Фідальма – Юлія Пересада
Паоліно – Дмитро Попов.

Унікальність цієї вистави, починається з увертюри адже одразу відкривається завіса, і міманс розігрує сцену як сам Доменіко Чімароза працює над створенням опери «Таємний шлюб». Після увертюри Паоліно та Кароліна лежачі співають свої речитативні репліки при цьому жваво міняючи

своє положення, а виконуючи ансамбль б'ють один одного подушками.

Такий рівень складності мізансцен притаманні кожному персонажу, і все це в шаленому темпоритмі. Постановка опери здійснена в класичній традиції.

Відмітити також хочу Петра Морозова, і його неперевершену акторську майстерність. Його образ графа Робінзона постає, як вже слабкий старець, який навіть ногу на ногу не може вже закинути без допомоги своєї трості. С першою арією він виглядає справді доброзичливим з витонченими і вельми інтелігентними манерами, навіть дуже милим але і також дуже старим, що вже виглядає дуже комічно. Також Петро Морозов передав від початку його як доволі пристрасного і емоційного, але й дуже незграбного, коли він намагається усіяко висловити своє шановне ставлення до майбутньої родини. Але граф Робінзон то засинає, то лякаючи всіх несподівано співає «Ви чарівні як квіточки», що знов ставе героїв опери в конфузне становище.

Також геніальна, на мою думку сцена, коли Кароліна хоче просити його про милість, адже вона вже заміжня, та боїться його реакції. А граф Робінзон думає, що дівчина вже його кохає і от же він і вже геть втрачає розум від такого щастя.

До всього того він домагається її зізнання в кохані від Кароліни, забувши про те, що він вже не такий імпазантний красень як раніше. Це підсилює комізм образу графа Робінзона, коли бачиш, як далеко не першої свіжості «герой-коханець» намагається сподобатись чарівній Кароліні. Але бідна дівчина вже не знає куди себе діти від настирливого дідугана та намагається від нього втекти.

Виконавець партії графа Робінзона Петро Морозов дуже тонко передав, образ жадібною та дуже вередливою натури, якій дуже важко догодити. Не встиг він познайомитись зі своєю майбутньою нареченою, як вже став ініціатором скандалу, адже він не хоче брати за дружину старшу доньку і через це, він спромігся з початку посварити трьох жінок, а потім посваритись із Джеронімо. Останній і доволі підступний метод домогтися свого, це як він

пропонує знизити ціну на 50 тисяч за придане, на що звісно Джеронімо погоджується.

Але завдяки багатьом перипетіям опери, коли все стає на свої місця, грав по при всі свої вади та недоліки, демонструє справді благородство, завдяки якому Кароліна і Паоліно уникають кари, лишаються разом, граф одружується все ж таки на Лізетті, але і тут не обійшлося без комізму.

Він одружується на Лізетті як що Джеронімо дасть в придане сто тисяч, що знов свідчить про його вередливий та капризний характер.

№ 6 Каватина графа Робінзона «Прошу вас без церемоній» представляє певну складність для баритона. Мелодія співається у жвавому темпі та починається з перехідних нот. Ці перехідні ноти між грудним і головним резонаторами дуже складно втримати на опорі (на потоці повітря яке співак видихає) під час співу і щоб не підскочила в гору гортань, яка не дозволить доспівати без проблем всю каватину. Пунктирний ритм та ноти короткої тривалості також ускладнюють виконання кантিলени - співати Legato. Також в цій каватині багато разів повторюється верхній мі бемоль і ре, це не є крайніми нотами навіть басу, саме тому багато хто з басів співав партію Робінзона с задоволенням. Але, зазначимо, що утримання верхньої теситури потребує багато зусиль і практики, м'язів пресу, і вже стабільне почуття опори голосу на дихання. Та найголовніше на мою думку, що навіть посеред каватини, граф співає в ансамблі з Фідальмо, Лізеттою та Кароліною. На мою думку, тембр низького голосу не дуже зливається з відносно високими жіночими голосами, багато хто в цій партії губиться або занадто виділяється під час виконання цього номеру. Також, темп та урочистий характер музики цього номера потребує рухливості голосу, що унеможлиблює форсування звуку.

Мелодія № 7 квартету «В серці холод і тривога» більш кантиленна, та складнощі почуття ансамблевого співу привалює, кожного своє репліка і кожен вступає своєчасно, та коли звучить увесь квартет, доволі складно почути Петра Морозов і його партію, ансамбль вдається як один цілий голос,

інколи не відчувається хто і коли співає і чотири голоси звучать як один єдиний інструмент. Партія графа проста і дуже зручна у виконанні, тріолі та пунктирний ритм і музичні прикраси важко співати, адже це потребує легкості і рухливості голосу. Професійно виконуючи свою партію, Петро Морозов впорався з кожним завданням в ансамблі.

В № 8 - Фіналі «Ви тільки мені скажіть» граф вступає після складного ансамблю : Джеронімо, Паоліно, Лізетти і Фідальми. Кароліна вступає зі словами «Мене ви не прильстите», і домагаючись кохання молодшої доньки Джеронімо, граф співає «Чи вільне серце Ваше». Мелодія проста, поступова, артисти міняються репліками. Репліки плавно перетікають у двоголосся підіймається і теситура партії графа, та потім мелодія йде вниз. Потім вступає Лізетта - швидкий темп імітує сварку.

Кульмінацією фіналу першого акту виступає Квартет «Трубіть, як є охота» (Piu Allegro). Ця сцена - апогей сварки двох сестер, і замість того щоб заспокоїти дівчат граф тільки добавляє «олію у вогонь»: партія графа майже на одній ноті. Потім вступає Фідальма і як старша хоче всіх заспокоїти, тема її також йде вниз поступово, але потім починаються стрибки на сексти, після того як граф каже, що не бажає Лізетти, після чого і граф змушений тримати високу теситуру, багато разів повторюється верхній «мі бемоль». З появою Джеронімо, ритм чверті з точкою замість восьмих з шістнадцятим, але жіночі партії все ще в шаленому темпі. Інколи граф і Джеронімо співають унісон, що на мою думку най складніше. Потім мелодія поступово заспокоюється.

Дует № 9 «Та я Вас не живого» (Allegretto) - на мою думку, один з найяскравіших номерів в усій опері. Джеронімо, обурений витівкою графа, починає лютувати. Мелодія партії графа поволі плавна, темп жвавий. і персонажи то співають двоголосся, де кожен співає свої слова, то обмінюються репліками на фразі «Як приємне примирення» лунає майже урочиста мелодія.

В Дуеті №11 «Я божевільний і лунатик» (Andantino con moto) партії графа притаманний пунктирний ритм, мелодія сповнена високими нотами

(доволі часто утримується верхня «ре»). Складність партії графа полягає в поєднанні пунктирного ритму та кантиленного співу.

В дуеті №15 «Ці страждання Кароліни» (Allegro) партія графа не надто помітна, але саме вона демонструє графа з благородної сторони і йому щиро шкода дівчину яку хочуть відправити в монастир і можливо де в чому він відчуває свою провину. Мелодія доволі проста і розвивається поступово. Складність представляє ансамблевий спів.

Фінал опери - №16 - «Що завгодно? Граф перед вами » (Largo).

Граф Робінзон обурений - адже його честь підривається наклепом. В мелодії високої теситури відтворюється пунктирний ритм - саме тут граф не втрачаючи своєї вигоди робить благородний вчинок розібравшись, що тут до чого.

3.2. Опера «Таємний шлюб» в постановці оперної студії Краснодарського інституту культури

Розглянемо постановку «Таємного шлюбу» у виконанні оперної студії Краснодарського інституту культури.

Диригент-постановник - лауреат міжнародних конкурсів, доцент Катерина Осадча

Режисер-постановник - заслужений артист Республіки Бурятії, лауреат міжнародних конкурсів, доцент Валентин Косенко.

Художник-постановник - Юлія Власова.

Диригент - лауреат міжнародного конкурсу, професор Сергій Жмурин.

Концертмейстер - лауреат міжнародних конкурсів Вірґінія Путіліна.

Художній керівник вистави - заслужена артистка Росії, народна артистка Республіки Адиґея, професор Наталія Кириченко.

Хорові сцени виконують студенти кафедри академічного співу і оперної підготовки, симфонічний оркестр кафедри оркестрових струнних, духових та ударних інструментів.

ДІЙОВІ ОСОБИ ТА ВИКОНАВЦІ :

Кароліна - Катерина Жук

Паоліно - Бека Шошіашвілі

Лізетта - Олеся Підлісна

Граф Робінзон - Максим Аксьонов

Джеронімо - Олександр Коробейников

Фідальма - Дар'я Скрипка

Дія опери розгортається в будинку торговця Джеронімо, що мріє поріднитися з графом Робінзоном, видавши за нього свою старшу дочку Лізетту. Збіднілий граф готовий одружитися, але ні на Лізетті, а на її молодшій сестрі Кароліні. Однак, ця звістка страшно схвилювало бухгалтера Паоліно: адже вони з Кароліною не тільки давно люблять один одного, але і таємно повінчалися місяць тому. Закохані не знають, як повідомити про це Джеронімо? Може, допоможе його сестра Фідальма, вирішує Паоліно, і звертається до неї з проханням умовити Джеронімо благословити їхній шлюб. Йому не вдається виконати свій намір, так як з'ясовується, що Фідальма сама давно мріє стати дружиною Паоліно. Кароліна, застав свого чоловіка з тітонькою згорає від ревнощів. Тим часом, слух про те, що граф хоче одружитися на Кароліні, доходить і до Лізетта. Вона разом з Фідальмо вмовляють батька відправити Кароліну в монастир.

Що ж робити закоханим? Бігти, вирішують вони, і починають готуватися до втечі, закрившись в кімнаті Кароліни. Однак ревнива Лізетта, почувши доноситься звідти шерех, думає, що сестра вже спілкується там з графом Робінзоном. Тому, Лізетта поспішає повідомити про це батькові (Джеронімо) та своїй тітці Фідальмі. Щоб викрити графа Робінзона, всі троє направляються до кімнати Кароліни, але несподівано зустрічають самого графа, що виходить зі своєї кімнати. Граф спростовує всі звинувачення. Всі четверо направляються до кімнати Кароліни, де застають її з Паоліно. Граф, який перейнявся щирим співчуттям до закоханих, просить їх пробачити. Заради цього він навіть готовий одружитися на Лізетті, зрозуміло, якщо за

неї дадуть гарне придане. Ця пропозиція влаштовує всіх, і, таким чином, день, повний тривоги і хвилювань, закінчується загальним примиренням і радістю.

Слід наголосити, що постановка Краснодарської оперної студії дуже сильно відрізняється від сценічної версії Харківської оперної студії. По-перше, вистава краснодарської студії представляє осучаснений сценічний варіант опери – події розгортаються в наші часи, по-друге, вокальні номери та ансамблеві сцени більш динамічні за рахунок сучасного формату.

На нашу думку, спектакль продемонстрував, що виконавський рівень і ступінь володіння власним голосом краснодарської трупи набагато нижче ніж підготовка виконавців нашої Харківської оперної студії.

Так, дуже чутно, що виконавиці партій Лізетти та Кароліни співають на підвищеній гортані, хоча вони і дуже артистичні. На мою думку, режисерська постановка залишилась не реалізованою і в багатьох мізансценах виконавці були не впевнені в своїх діях. Зауважимо, що постановники з Краснодару скористались іншим перекладом з італійської, відмінним від російськомовного варіанта в Харківській оперній студії.

В Каватині № 6 «Прошу вас без церемоній» у виконавця ролі графа Максима Аксьонова під час співу відчутно зажата гортань. Через це, ймовірно, йому важко було співати на «Legato» та співати пасажі. Це уповільнило темп виконання і вплинуло на фразування в каватині. На мою думку, М. Аксьонов співав в гарній, високій співочій позиції, але дихання і «опора» працювали не бездоганно. Але, співак має сильний голос і гарний від природи тембр.

На відміну від М. Аксьонова виконавець партії графа харківської оперної студії П. Морозов був більш професійним. Незважаючи на те, що в образі людини поважного віку виконавець мав «скорчений» вигляд, його дихання працювало бездоганно, як «годинник». При цьому, у Петра Морозова більш різкий тембр голосу.

В кuartеті № 7 «В серці холод і збентеження» граф Робінзон характеризується як примхлива особа, не бажаючи одружуватись на особі, що йому не подобається. Не зважаючи на те, що граф дав слово одружитися він міняє своє рішення легше легкого, тим самим визиває чимале збентеження у інших героїв на сцені. В кuartеті, окрім графа, беруть участь Кароліна, Фідальма та Лізетта. Складність цього кuartету полягає в ансамблевому виконанні, яке, на мій погляд, у цих співаків прозвучало непевно. В кuartеті не було кантилени і артисти не завжди вчасно вступали, тому в очікуванні вступу вокаліста оркестр уповільнював звучання, утворювались довгі паузи.

У фінальній сцені першого акту № 8 «Ви тільки мені скажіть» граф вступає після складного кuartету Джеронімо, Паоліно, Лізетти і Фідальми. Сподіваючись на кохання молодшої доньки Джеронімо Лізетти, граф співає «Лише мені скажіть». Мелодія його партії проста і переривається репліками, які плавно перетікають у двоголосся. Потім вступає Лізетта, темпі пришвидшується, що підкреслює ситуацію сварки. Темп сцени сварки значно повільніший ніж у виставі Харківської оперної студії.

Кульмінацією фіналу є ансамблевий номер кuartет «Трубіть, як є охота» (сварка жінок і графа), що мусить бути в швидкому темпі. Складність додають і речитативні репліки, як емоційні крики посеред сварки. Зазначимо, що кuartет виконується краснодарською студією повільнішому темпі, ніж в клавирі.

В яскравому дуеті № 9 «Та я Вас не живого...» два баритони продемонстрували свою майстерність – швидкий темп, незручна теситура. Але, артистам бракувало легкості в голосі, дует вийшов більш статичним у порівнянні з динамічною сценою цього дуету у виставі харківської студії. Дуже непереконаливою була акторська гра солістів. Ймовірно тому, що їм бракувало досвіду на сцені та складно поєднувати якісний спів та сценічний рух.

Дует №11 «Я божевільний і лунатик» (Andantono con moto).

Граф намагається зробити все для того, щоб Лізетта перестала ним цікавитися, та все марно, ніби він їй ще більше подобається. Ансамблевий номер передбачав як дует комічної пари: винуватий граф і впевнена в собі Лізетта, розігрують доволі комічну сцену. Співали артисти яскраво і красиво, хоча цьому співу відверто бракувало співу на Legato.

Дует №15 «Бідної дівчини страждання» (Allegretto) у версії краснодарської студії був виключений.

Завершує оперу фінал № 16 «Що завгодно? Граф перед вами» (Largo). Останній номер опери - ансамблевий і графа партія невелика, та виступає рішучою силою в фіналі опери, саме завдяки його сольним уривкам фінал закінчується на веселій і оптимістичній ноті.

Висновки до розділу 3.

Опера «Таємний шлюб» дуже корисна для молодих виконавців.

По-перше, вокальні партії опери не містять крайніх високих або низьких нот. По-друге, саме завдяки тому, що вона містить багато ансамблевих номерів, виконавці вчаться уважно слухати один одного. По-третє, завдяки тому, що в партіях багато мелізмів, а темп виконання переважно швидкий, то виконавець змушений співати в італійській манері: не форсувати звук, розумно розподіляти дихання по фразам і робити звук світліше і легше саме завдяки головним резонаторам.

Партія графа проста, дуже зручна у виконанні, потребує легкості і рухливості в голосу. На нашу думку, харківський манері співу притаманне форсування звуку, тобто робити звук більш могутнім і більш важким, а це може заважати відтворенню італійської манери виконання.

Виконавець партії графа Петро Морозов віртуозно впорався з кожним завданням режисера, при цьому виконуючи свою партію пристрасно і темпераментно. В каватині графа П.Морозов впевнено утримав на опорі перехідні ноти та незважаючи на гострий, насичений дрібними тривалостями ритм відтворив кантиленну манеру виконання. На нашу думку, П. Морозов успішно впорався зі всіма вокальними складнощами та переконливо виконав свою роль акторські.

Сценічна версія Харківської оперної студії залишає виключно позитивні враження, демонструє злагодженості в ансамблевому співі, високий рівень акторської гри та виконання вокальних партій. Виконавці блискуче впоралися зі складними мізансценами.

В постановці Краснодарської оперної студії представлений сучасний формат сценічної версії опери «Таємний шлюб» – події розгортаються в наші часи. Зазначимо, що виконавський рівень співаків краснодарської трупи поступається рівню підготовки виконавців Харківської оперної студії. Виконавцям складно було поєднувати якісний спів та динамічні сценічні рухи, тому в багатьох сценах акторська гра солістів була непереконаливою.

ВИСНОВКИ

В нашій роботі розглянуто сценічне втілення образу Графа Робінзона в опері Доменіко Чімарози «Таємний шлюб». Ми проаналізували наукову літературу, що присвячена оперній творчості Доменіко Чімарози. Надали стислу загальну характеристику його оперній творчості.

Оперна творчість Доменіко Чімарози (1749-1801) увібрала в себе найкращі традиції італійської опери-буфа і завершила її кульмінаційний розвиток. Авторству композитора належить близько семи десяти опер. Дослідники відзначають, що в операх Доменіко Чімарози представлені лірика, драма, тонкий гумор, весела комедія і буфонада, пародія, гостра сатира і гротеск. Його ліричні і буфонні образи відзначені тільки їм притаманними індивідуальними рисами, це правдиві замальовки сучасників [33, с.149].

Творче становлення Доменіко Чімарози переживало декілька етапів:

1. ранній період (1772 – 1780) – при збереженні сталих форм опери-буфа композитор прагне до індивідуалізованого підходу в створенні сценічних образів;
2. зрілий (1780 – 1786) – індивідуалізований підхід в трактуванні образів посилюється психологічним збагаченням характерів оперних героїв, а також залучаються побутові жанри (марш, тарантела, сициліана тощо) для характеристики типових образів персонажів;
3. останній (1787 – 1801) – створення найкращої опери «Таємний шлюб», зростання ролі ансамблів, як колективних характеристик персонажів опери.

Для композиторського письма властивими рисами стали :

1. поєднання в операх типових для опери-буфа сюжетів і характеристики персонажів;
2. важливість ролі ансамблевих номерів в драматургії опери;

3. залучення до вокальних партій прийомів *parlando*, буфон-зворотів;
4. використання наскрізного розвитку, на основі інтонаційних зв'язків, мотивів, музичних елементів побутових жанрів та інших способів організації цілого.

Верхівкою як в оперній творчості Доменіко Чімарози, так і в жанрі опери-буфа вважається його опера «Таємний шлюб».

Опера «Таємний шлюб» складається з III актів, в яких 16 номерів розділяються речитативами. Образ графа Робінзона представлений в шести номерах (№№ 6, 7, 9, 11, 13, 15) та двох фінальних сценах першого та третього актів (№№ 8, 16). Із них : один сольний виступ (Каватина № 6), решта - ансамблеві номери та сцени.

Аналіз партії графа Робінзона з точки зору структури і драматургічної побудови опери вказує на те, що композитор ретельно добирав образи дійових осіб: вони поєднують в собі риси комічних персонажів та індивідуальні характеристики. Кожна дійова особа опери має свого роду лейтмотив, що розширяє їх образну складову.

Доменіко Чімароза втілює графа Робінзона в стилі гострої буфонади з відтінками гротеску. Велику роль в розкритті образу героїв грають ансамблеві номери, де риси характеру персонажа проявляються ще гостріше.

Розкриваючи основну проблематику, пов'язану зі сценічною інтерпретацією образу Графа Робінзона ми залучили чотири режисерські версії постановки опери «Таємний шлюб». Нами проаналізовано особливості сценічного втілення образу Графа Робінзона на основі порівняльного аналізу чотирьох режисерських версій Андреа Баттістіні, Стефанії Хейзі та спектаклів Харківської та Краснодарської оперних студій.

Оскільки Андреа Баттістіні насамперед є драматичним режисером, то постановка головним завданням для молодих вокалістів було розкрити свої акторські дані. Баттістіні розкриває ідею п'єси, професійно комбінуючи

акторську гру та весь арсенал театральних виражальних засобів. Критики відмічають камерність та стильність режисерської версії Баттістіні.

Протилежністю цьому спектаклю є постановка режисерки Стефанії Хейз. Вона поставила за мету здійснити сучасну, яскраву і незабутню постановку всесвітньо відомого оперного шедевру. «Таємний шлюб» отримав зовсім інше сценічне втілення: яскраві, соковиті костюми і декорації. Яскравий антураж на сцені спочатку викликає не аби яке здивування: Кароліна і Паоліно купаються в басейні, а Джеронімо роз'їжджає по сцені на гольф-машині. Образ графа Робінзона - повна протилежність герою опери Доменіко Чімарози. Граф одягнений в шкіряну куртку, сучасного стилю брюки та сорочку, і червону краватку. Молодий співак Іван Плазачіч на відмінно виконав вокальну партію графа. Його емоційна та динамічна акторська гра була невід'ємним елементом ансамблевих і фінальних сцен опери. Наскрізною лінією режисерського втілення Стефанії Хейз в опері «Таємний шлюб» стали сатира та іронія. Молоді виконавці привертають увагу не тільки своєю вокальною майстерністю, але і артистичністю, пластичністю рухів та неквапливістю. Такі режисерські рішення демонструють інший погляд на традиції італійської комічної опери та посилюють гротескність та комізм твору. «Таємний шлюб» в сучасному прочитанні був відчутий і відтворений співаками гідно.

Залучені нами до розгляду третя і четверта сценічні версії опери «Таємний шлюб» були здійснені оперними студіями Краснодарського інституту мистецтв та Харківської консерваторії.

Постанову оперного спектаклю в Краснодарській оперній студії здійснено в сучасному форматі, і переносить події в наш час. Проблемою для виконавців стала невідповідність поєднувати сучасні сценічні рухи, складні мізансцени та якісний спів. В ролі графа Робінзона виступив Максим Аксьонов. Незважаючи на гарний від природи тембр, його спів був непереконаливим – виконавець не зміг продемонструвати володіння своїм голосом. Аксьонов, ймовірно через хвилювання, не зміг подолати стислість

гортані, йому бракувало вокальної майстерності співати на legato та виконувати пасажі в швидкому темпі.

Натомість, «Таємний шлюб» Харківської оперної студії відносимо до традиційних, класичних спектаклів, а виконавці продемонстрували високий рівень вокальної та акторської підготовки, злагодженість в ансамблевому співі. Вокальна партія графа не надто складна, дуже зручна у виконанні, потребує легкості і рухливості в голосі. Виконавець партії графа Робінзона Петро Морозов успішно впорався зі всіма вокальними складнощами та був вельми переконливим у акторській грі.

Матеріали нашого дослідження можуть бути актуальними в сфері виконавського аналізу оперних партій і образів. Адже це слугує допомогою в роботі будь-якого виконавця, допомагає ще більше і краще відчувати і зрозуміти свого героя, розкриваючи нові грані самого себе як співака.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. 2-ге вид. Київ : LAT & K, 2012. 192 с.
2. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс. М.: Музыка, 1971. 378 с.
3. Асафьев Б. В. Об опере: Избранные статьи. 2-е изд. Л.: Музыка, 1985. 344 с.
4. Асафьев Б. Речевая интонация. М.; Л.; Музыка, 1965. 136 с.
5. Астрова Л. И. Вокально-фонетические средства эмоциональной выразительности в пении / Вопросы вокального образования : метод. реком. для препод. вузов и сред. спец. учеб. завед. : сб. ст. М., 1991. С. 6–10.
6. Астрова Л. И. О произношении в пении / Профессиональная подготовка студента-вокалиста : сб. тр. М., 1990. Вып. 115. С. 138–153.
7. Багадунов В. А. Очерки по истории вокальной педагогики. М. : Музгиз, 1956. 268 с.
8. Баренбойм Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство. Л. : Музыка, 1974. 334 с.
9. Бейер С. Искусство пения и вокальная методика Энрико Карузо; пер. с нем. Е. Шведе. Изд. 2-е. Л.: Музыка, 1967. 78 с.
10. Бельканто // Музыкальный словарь Гроува. Второе русское издание, исправленное и дополненное. Пер. с англ. М. : Практика, 2007. С. 93.
11. Богатырев В. Оперное творчество певца-актера : историко- 194 теоретические и практические аспекты : автореф. дис. ... д-ра искусствоведения : Специальность 17.00.09 – теория и история искусства. Спб., 2011. 31 с.
12. Ванслов В. Опера и её сценическое воплощение. М. : ВТО, 1963. 253 с.

13. Вопросы вокальной педагогики. Вып. 5 / под ред. Л. Б Дмитриева. М. : Музыка, 1976. 264 с.
14. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ : НМАУ, 2001. 272 с.
15. Гарсия М. Полный трактат об искусстве пения : учеб. пособие. СПб. : Лань : Планета музыки, 2015. 414 с.
16. Гнидь Б. Эпоха класичного бельканто (перша половина ХІХ ст.). Дж. Паста, Дж. Рубіні / Історія вокального мистецтва. К., 1997. С. 30–45
17. Говорухина Н. О. Взаимодействие музыки и слова как основы формообразования в камерно-вокальном жанре / Проблемы взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. Харк. держ. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2007. Вип. 20. С. 56—68.
18. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: автореф. дис. ... доктора мистецтвознав.: 17.00.03 / Н. Є. Гребенюк; Нац. муз акад. України ім. П. І. Чайковського. К., 2000. 39 с.
19. Дмитриев Л. Б. О воспитании певцов в Центре усовершенствования оперных артистов при театре «Ла Скала» // Вопросы вокальной педагогики. М., 1976. Вып. 5. С. 61—90
20. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики : учеб. пособие. М. : Музыка, 1968. 676 с
21. Дмитриев Л. Б. Солисты театра Ла Скала о вокальном искусстве : диалоги о технике пения. М. : Глобус. 2002. 188 с.
22. Доменико Чимароза Domenico Cimarosa [Электронный ресурс] / Доменико Чимароза. Режим доступа — <http://www.belcanto.ru/cimarosa.html>. — Загл. с экрана.
23. Драч И. Опера классического бельканто: парадоксы осмысления // Ars inter Culturas. 2010. nr. 1. С. 107–120.
24. Драч І. С Опера студія — музичний театр майбутнього або його ерзац? Харків, 2016. 9 с. Рукоп.

25. Дюпре Ж. Искусство пения = L'art du chant. М. : Музгиз, 1955. 284 с
26. Жишкович М. А. Львівська вокальна школа другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 – муз. мистецтво / Львів. держ. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів, 2006. 17 с.
27. Зисман В. Итальянская «Сибирь» в Геликон-опере. URL : <http://www.rewizor.ru/music/reviews/italyanskaya-sibir-v-gelikon-opere/> (дата звернення 23.12.2018).
28. Золотаренко А. Специфика работы вокалиста над созданием образа в оперном спектакле : магистерская работа. Харьков : ХНУИ имени И.П. Котляревского, 2009. 58 с.
29. Иваницкая Я. Оперный спектакль как семиотический объект: автореф. ...канд. ...искусствоведения: 17.00.03; НМАУ им. П.И.Чайковского. Киев, 2008. 20 с.
30. Ирис Коррадетти о мастерстве вокалиста / Вопросы вокальной педагогики. М., 1976. Вып. 5. С. 91—109.
31. Иванова І. Л. Історія опери: Західна Європа. ХVІІ-ХІХ століття: Навчальний посібник. К.: Заповіт, 1998. 384 с.
32. Катрич О. Т. Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти): автореф. дис. ...канд. мистецтвозн. / НМАУ ім. П. І. Чайковського. К., 2000. 17 с.
33. Крунтяева Т. Итальянская комическая опера ХVІІІ века. Л.: Музыка, 1981. 168 с.
34. Кучер Л. І. Анотований каталог вистав Оперної студії Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2017. 140 с.
35. Кучер Л. І. Українські оперні студії: історія і сучасність : навч. посіб. Харків : Торсінг, 2002. 204 с.
36. Ливанова Т. История западноевропейской музыки до 1789 года: Учебник. В 2-х т. Т. 1. По ХVІІІ век. М.: Москва, 1983. 696 с.

37. Лымарева Т. Вокально-исполнительская интерпретация как художественный текст : автореф. дис. ... канд. искусствовед. : 17.00.02. СПб, 2009. 19 с.
38. Мадешева Т. П. Про співвідношення мовної та музичної інтонації у вокальному виконавстві (до питання виконання іншомовної вокальної музики) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.02 / Київ. держ. конс. ім. П. І. Чайковського. К., 1994. 28 с.
39. Мадешева Т. П. Співак і мова. Культура співу мовою оригіналу: теорія і практика: навч. посібник. Харків : Штрих, 2002. 160 с.
40. Мадешева Т. П. К проблеме интерпретации вокальной музыки / Проблемы взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. Харків, 1999. С. 32—36.
41. Мазель Л. А. Целостный анализ — жанр преимущественно устный и учебный / Музык. академия. 2000. № 4. С. 132—135.
42. Менабени А. Г. Вокальные навыки / Вопросы профессиональной подготовки студентов на музыкально-педагогическом факультете : межвуз. сб. науч. тр. М., 1985. С. 74—79.
43. Михайлов М. О некоторых психологических механизмах музыкального мышления / Этюды о стиле в музыке: Статьи и фрагменты. Л., Музыка. 1990. С. 117-147.
44. Михайлов М. Стиль в музыке : исследование. Л. : Музыка, 1981. 264 с.
45. Молдова. ОРГ Юбилейный 60-й сезон театра Марии Биешу. Премьера. Доменико Чимароза опера-буффа «Тайный Брак» (2 часть) [Электронный ресурс] / Молдова. ОРГ — Режим доступа: <http://www.moldova.org/ru/> — Загл. с экрана.
46. Мугинштейн М. Хроники мировой оперы. Т.1. 1600-1859. — Екатеринбург: У- Фактория, 2005. 640 с.
47. Назайкинский Е. В. Стиль и жанр в музыке : учеб. пособие для вузов. М. : Владос, 2003. 248 с.

48. Опера Чимароза «Тайный брак» Краснодарская оперная студия URTL:
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLDC276C835A00FC6A>
49. Опера Чимароза «Тайный Брак» Харьковская оперная студия URTL:
<https://www.youtube.com/watch?v=FLgRIoukI74&t=2993s>
50. Опера Чимарозы «Тайный брак» Il matrimonio segreto [Электронный ресурс] / Опера Чимарозы «Тайный брак» — Режим доступа: <http://www.belcanto.ru/segreto.html> — Загл. с экрана.
51. Переверзев Н. К. Исполнительская интонация. М. : Музыка, 1989. 208 с.
52. Пермякова Е. Е. Комические оперы Д. Чимарозы 1780-90-х гг.: поэтика жанра и стилистика: автореф. дисс. ... кандидата искусствоведения: 17.00.02 / Российская академия музыки им. Гнесиных. Москва, 2004. 25 с.
53. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. М. : Музыка, 1954. 384 с.
54. Способин И. Музыкальная форма. М. : Музыка, 1980. 400 с.
55. Стахевич О. Вчення про співацький голос в оперній культурі Італії XVII — XIX століть : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня докт. мистецтвознавства : спеціальність 17.00.03. Музичне мистецтво / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1993. 23 с.
56. Стахевич О. Мистецтво Bel Canto в італійській опері XVII-XVIII століть: Монографія. Х.: ХДАК, 2000. 155с.
57. Холопова В. Н. Формы музыкальных произведений : учеб. пособие. 2-е изд., СПб. : Лань, 1999. 490 с.
58. Цукерман В. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм. М.: Музыка, 1964. 159 с.
59. Шаповалова Л. В. Музика як аналог особистості: до проблеми рефлексивної свідомості : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня докт. мистецтвознавства : спеціальність 17.00.03. Музичне мистецтво /

- Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2008. 34 с.
60. Шаповалова Л. В. О взаимодействии внутренней и внешней формы в исторической эволюции музыкальной жанровости : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. искусствоведения : специальность 17.00.03 Музыкальное искусство / Национальная музыкальная академия Украины им. П. И. Чайковского. Киев, 1984. 23 с.
61. Шен Д. Доменико Чимароза и его опера «Тайный брак». —Л.; Ленинградская филармония, 1939. 48 с.
62. Stephanie Havey Stage director [Електронний ресурс]
63. Stephanie Havey - Режим доступа: <https://www.stephaniehavey.com/> - Загл. з екрана.
64. Stephanie Havey Stage director [Электронный ресурс] / Stephanie Havey — Режим доступа: <https://www.stephaniehavey.com/> — Загл. с экрана.